

REFERAT

for mødet den 15.08.2012, kl. 13:00 i Rådhuset, stuen, værelse 43/44

6. Fleksible tilbud på alment skolerne og nedlæggelse af gruppeordningerne (2012-58192)

6. Fleksible tilbud på alment skolerne og nedlæggelse af gruppeordningerne (2012-58192)

I indstillingen gives overblik over tiltagene i forhold til etablering af fleksible tilbud i alment skolerne, og hvordan der vil blive fulgt op på kvaliteten i fleksible tilbud og skolernes inkluderende indsatser. I indstillingen orienteres udvalget derudover om ændringen af folkeskoleloven vedr. inklusion, og de konsekvenser lovændringen medfører ift. omlægning af gruppeordninger til fleksible tilbud. Udvalget skal på dette grundlag tage stilling til, om forslag om nedlæggelse af gruppeordninger samt forslag til model for fordeling af ressourcer fra gruppeordninger og enkeltintegration skal sendes i høring.

INDSTILLING OG BESLUTNING

Børne- og Ungdomsforvaltningen indstiller til Børne- og Ungdomsudvalget,

1. at forslag om nedlæggelsen af gruppeordningerne sendes til høring på skoler, der har gruppeordninger m.fl.
2. at forslag til model for fordeling af ressourcer fra gruppeordninger og enkeltintegration sendes til høring på samtlige almene skoler m.fl.

PROBLEMSTILLING

Et af indsatsområderne i Tidlig indsats og inklusionspakken, som BUU vedtog d. 7. december 2011, er at etablere mere fleksible tilbudsformer, hvor børn, der med den rette tilrettelæggelse af undervisningstilbuddet, kan profitere af at forblive på alment skolen, frem for at skulle flyttes til et specialtilbud. I pakken står der:

"Det vil betyde, at alment skolerne via visitationen kan få adgang til midler til etablering af fleksible tilbud, hvor der lokalt etableres tilbud, som matcher de konkrete og aktuelle behov. Etableringen af mere fleksible tilbud kan både ske på en skole eller i samarbejde med andre skoler."

I pakken indgår 3 forskellige former for fleksible tilbud:

- Flexible tilbud som alternativ til specialskoleplads
- Flexible tilbud som alternativ til dagbehandling
- Omlægning af gruppeordninger til fleksible tilbud

Fra begyndelsen af skoleåret 2012/13 trådte en ændring af folkeskoleloven om inklusion af elever med særlige behov i almenundervisningen i kraft. Ændringen af folkeskoleloven medfører, at specialundervisningsbegrebet indsnævres, mens almenundervisningsbegrebet udvides.

Lovændringen indebærer konkret følgende ændringer:

- Specialundervisning vil fremadrettet kun omfatte undervisningstilbud i specialklasser og -skoler samt støtte til børn, hvis undervisning kun kan gennemføres med støtte i mindst 12 ugentlige undervisningslektioner
- Alle andre former for særlig undervisningsmæssig eller pædagogisk indsats i skoler vil være en integreret del af de almene skolers undervisningstilbud og kan værksættes af skolelederen uden forudgående visitation
- Undervisningen skal tilrettelægges mere fleksibelt, og der arbejdes med en udvidelse af rammerne i klassen og undervisningsdifferentiering

I praksis betyder det, at almen skoler i højere grad end i dag skal tilrettelægge almenundervisningen så den i højere grad tager højde for elevernes forskellige og særlige behov. Med loven forudsættes det derfor også, at kommunerne omprioriterer ressourcer fra specialundervisningen til almenundervisningen, så skolerne får ressourcer til at løfte den udvidede undervisningsopgave.

Efter lovændringen vil undervisningstilbud i alle specialskoler og -klasser samt dag- og døgnbehandlingstilbud fortsat være omfattet af specialundervisningsreglerne og forudsætte visitation. Enkeltintegrationsressourcerne som tidligere har været visiteret via områderne vil derimod ikke længere være omfattet specialundervisningsreglerne.

Med lovændringens bestemmelse om, at specialundervisning kun skal omfatte elever med behov for støtte i mere end 12 ugentlige undervisningslektioner, vil hovedparten af målgrupperne i de nuværende gruppeordninger fremadrettet skulle være en del af almenundervisningen, mens en mindre del vil have behov for specialtilbud.

Lovændringens målsætninger ligger fint i tråd med intentionerne i Tidlig indsats og Inklusionspakken, men har betydning for den måde omlægningen af gruppeordninger til fleksible tilbud kan implementeres på, da målgrupperne ikke fremadrettet entydigt vil være omfattet af reglerne om specialundervisning og dermed visitation med lovændringens definition af, hvornår et tilbud er omfattet af reglerne for specialundervisning.

LØSNING

Indførelsen af de fleksible tilbud understøtter den politiske målsætning om inklusion, og giver skolerne endnu bedre mulighed for at løfte inklusionsopgaven også ift. børn med særlige behov, der kan have glæde af at gå på en almindelig folkeskole med ekstra støtte. Tilbuddene ændrer dog ikke ved, at det altid er barnet og barnets behov, der er udgangspunktet for den særlige indsats, der tilbydes. De inkluderende, fleksible tilbud er kun et tilbud til de børn, der kan profitere heraf, og hvor forældre, skole og PPR vurderer, at det vil gavne barnets udvikling. Alle andre børn skal fortsat tilbydes et relevant specialiseret tilbud,

I Tidlig indsats og Inklusionspakken indgår 3 former for fleksible tilbud:

a. Fleksible tilbud som alternativ til specialskoleplads.

Her er der tale om børn med et funktionsniveau, der gør, at de er i målgruppen til specialskole. I visitationen og den årlige revisitation til specialskoletilbud er fokus på at sikre børnene den skoleplacering og det undervisningstilbud, de profiterer allermost af. I nogle tilfælde vurderer skole, forældre og PPR dog, at et barn med den rette indsats og specialundervisning vil profitere bedre af et tilbud på en almen skole. I de tilfælde kan ressourcer fra den specialskoleplads, som barnet ellers skulle have haft, anvendes til et fleksibelt tilbud på en almen skole, der etableres i tæt samarbejde mellem forældre, skole og forvaltning. Der følger ressourcer med til opgaven svarende til 75 % af pladsprisen for det specialtilbud, som barnet ellers skulle have haft.

Implementeringen vil starte op som en del af (re)visitationen til skoleåret 2013/14. I Tidlig indsats og Inklusionspakken er det forudsat, at det i gennemsnit vil dreje sig om 1 elev pr. almen skole, der får et fleksibelt tilbud som alternativ til specialskoletilbud.

b. Fleksible tilbud som alternativ til dagbehandling.

Her er der tale om børn med behov for en samlet social og undervisningsmæssig indsats, hvor specialundervisning kombineres med sociale og behandlingsmæssige indsatser overfor barnet og barnets familie fra SOF. Børnene er i målgruppen til dagbehandling, men de vurderes bedre at kunne profitere af et tilbud i almen skolen. Det konkrete tilbud skal tilrettelægges via Aftaleforum, som er et netværkssamarbejde mellem forældre, skole og socialforvaltningen. Der følger ressourcer med til etableringen af det fleksible tilbud svarende til 75 % af gennemsnitsprisen for undervisningsdelen af et dagbehandlingstilbud, som barnet ellers skulle have haft. Tilsvarende finansierer Socialforvaltningen den sociale/behandlingsmæssige del af det fleksible tilbud.

De nye tilbudsformer som alternativ til dagbehandling blev godkendt på BUU/SUD mødet 21. marts 2012. Det er planlagt, at op til 60 elever frem mod 2015 får et fleksibelt tilbud som alternativ til dagbehandling – dvs. i gennemsnit 1 elev pr. almenskole.

c. Omlægning af gruppeordninger

Der findes i alt 127,5 pladser i 16 gruppeordninger (indskolingsklasser, observationsklasser og skolegrupper) fordelt på 14 almenskoler i København (se oversigt over tilbuddene i bilag 1). Målgrupperne er forskellige, og tilbuddene retter sig mod forskellige aldersgrupper. Tilbuddene er ikke varige løsninger for børnene. Det betyder, at børn der i forvejen er sårbare sættes i en mellemløst position, hvor de venter på en videre indsats, og vil opleve flere skoleskift, hvilket er u hensigtsmæssigt for børnenes trivsel og udvikling, og i strid med målet om, at børn med særlige behov hurtigt skal have det rette tilbud. I modsætning til alle andre specialskoletilbud er der ofte ledige pladser i gruppeordningerne, og det er svært at tilpasse tilbuddene til de aktuelle behov.

I Tidlig indsats og Inklusionspakken foreslås det derfor at omlægge alle gruppeordninger til fleksible tilbud på almenskolerne. Da målgrupperne med ændringen af folkeskoleloven ikke længere entydigt vil være omfattet af specialundervisningsreglerne og dermed visitation, kan udlægningen af ressourcerne imidlertid ikke længere foregå via visitationen, som for de to andre typer af fleksible tilbud.

Med udgangspunkt i en analyse af alle gruppeordningerne (se bilag 1) og dialog med ledelse og medarbejdere i ordningerne anbefaler forvaltningen, at gruppeordningerne nedlægges. Ressourcerne fra gruppeordningerne udgør 16 mio. kr. Forvaltningen anbefaler, at hovedparten udlægges til skolernes ressourcecentre sammen med de 27 mio. kr. fra enkeltintegrationsmidlerne.

En mindre andel af børnene i gruppeordningerne forventes at være i målgruppen, der har behov for et specialundervisningstilbud, og derfor vil der være brug for at overføre en del af de 16 mio. kr. til specialundervisningsrammen.

I den økonomiske fordelingsmodel i bilag 2 gennemføres beregningerne med en fordeling, hvor 12 mio. kr. lægges ud på skolerne, 50 % efter elevtal og 50 % på baggrund af sociale kriterier, de resterende 4 mio. kr. overføres til specialrammen. En fordeling med 12 mio. og 4 mio. er kun et eksempel på, hvordan fordelingen kan se ud. Den reelle fordeling vil først være kendt efter revisitationsprocessen i november 2012, hvor børnenes behov og fremtidige skoletilbud er afklaret (se bilag 3 vedr. implementeringsproces frem til skoleår 2013-14). Fordelingen baseret på revisitationen 2012 vil gælde fremover.

Ved at udlægge midlerne fra gruppeordningerne og enkeltintegrationsmidler til skolernes ressourcecentre indfries de lovgivningsmæssige forudsætningerne om inklusion, at kommunen omprioriterer ressourcer fra specialundervisning til arbejdet med at løfte den udvidede almenundervisningsopgave. Skolerne kan fremadrettet anvende ressourcerne til fleksible og inkluderende lokale indsatser og forløb, og det vil være muligt for flere skoler at gå sammen om at lave nye indsatser og forløb eller at videreføre eksisterende fælles løsninger.

Revisitationsproces for eleverne i gruppeordningerne

Hvis det besluttes at nedlægge gruppeordningerne, vil hvert enkelt barn i gruppeordningerne indgå i den årlige revisitation i efteråret 2012. I revisitationen vil visitationen og PPR individuelt tage stilling til den enkelte elevs fremtidige skoleplacering.

For at sikre at børn og forældre er trygge ved ændringerne og har haft indflydelse på fremtidige tilbud, sker revisitationen i tæt samarbejde med forældre og det tilbud, hvor barnet tilbydes en plads. Når revisitationen er afsluttet i november 2012, vil der således være klarhed og tryghed for børn og familie angående fremtidige skoletilbud, og der vil være god tid til at planlægge gode overgange for børnene.

For at få en tidlig afklaring på den fremtidige skoleplacering for børnene i gruppeordningerne vil det være nødvendigt at igangsætte revisitationsprocessen sideløbende med høringsfasen - med forbehold for den endelige politiske beslutning om nedlæggelse af gruppeordningerne.

Opfølgning på kvalitet i fleksible tilbud og inkluderende indsatser

Med ændringen af folkeskoleloven flyttes fokus fra dokumentation af de enkelte børns vanskeligheder og særlige tilbud til behov for viden om, hvordan de enkelte skoler arbejder og lykkes med inklusion. Det har indflydelse på den måde, der kan følges op på kvaliteten i de fleksible tilbud og inkluderende indsatser. Der er brug for opfølgning på to niveauer:

- a. For fleksible tilbud, der etableres på alment skoler som alternativ til hhv. specialskole- eller dagbehandlingstilbud, er der brug for at sikre, at indholdet i tilbuddene lever op til de enkelte børns behov for specialundervisning.
- b. I forhold til de ressourcer, der foreslås udlagt til alle alment skoler til at tilrettelægge almenundervisning, så den også inkluderer elever med særlige behov, er der brug for en mere generel opfølgning på, hvordan skolerne anvender ressourcerne og sikrer, at børn med særlige behov får de fornødne indsatser og støtte.

Ad a: Opfølgning på tilbuds niveau

Gældende for de fleksible tilbud som alternativ til specialeskoleplads eller dagbehandling arbejdes der med en manual og pædagogiske retningslinjer for etablering af et fleksibelt tilbud og succesfuld implementering. Kvaliteten sikres i et tæt samarbejde med ressourcepersoner i skolens ressourcecenter. Det gøres der gennem udarbejdelsen af en konkret plan for barnets tilbud, og der følges som minimum op på barnets trivsel, udvikling og faglige udbytte af det fleksible tilbud, som led i skole-hjem samtaler og i forbindelse med den årlige revisitation. Når det drejer sig om fleksible tilbud som alternativ til dagbehandling, vil der derudover også ske opfølgning i forhold til barnets sociale handleplan hvert halve år.

Ad b: Opfølgning på skoleniveau

Det anbefales, at der etableres en systematisk årlig databaseret opfølgning på følgende punkter, der tilsammen giver et billede af, hvordan den enkelte skole arbejder og lykkes med inklusion af børn med særlige behov i almenundervisningen:

- For at kunne få et indblik i **hvordan skolen har prioriteret ressourcer under ressourcecentret** vil der - via det planlægningsredskab (TRIO), som skolerne allerede anvender - blive fulgt op på, hvordan ressourcerne anvendes til forskellige funktioner.
- Skolernes **faglige resultater** er et vigtigt input til viden om, hvordan det går med inklusionen af elever med særlige behov. Der vil derfor blive udvalgt faglige resultater og måling, der er særligt relevante i denne sammenhæng - fx resultater fra nationale test og udviklingen i spredningen i resultater med fokus på, om den dårligst præsterende gruppe løftes.
- **Elevernes trivsel** er også en vigtig faktor i inklusionsarbejde. I Københavnerbarometeret er der allerede udvalgt resultater, der særligt indikerer elevernes oplevelse af inklusion på skolen.
- **Antallet af henvisninger til specialundervisning** er en indikator, der i samspil med de øvrige elementer, fortæller om den enkelte skole lykkes i de inkluderende indsatser.
- Opfølgning på skolens **indsatser i forhold til de elever med en PPV**, hvor konklusionen er, at barnet har brug for særlige indsatser inden for almenundervisningen.

Hvis der gennem den systematiske opfølgning på disse data identificeres problemstillinger i forhold til skolens arbejde med inkluderende indsatser, sættes der ind med ledelsesmæssig opfølgning i forhold til skolelederen.

ØKONOMI

Indstillingen har samlet set ingen økonomiske konsekvenser. Der er tale om en omfordeling af ressourcer fra de nuværende gruppeordninger og enkeltintegrationsmidler til skolerne. Alment skoler vil i alt få udlagt ca. 39 mio. kr. til at lave lokale inkluderende indsatser, tilbud og forløb.

Forvaltningen anbefaler, at hovedparten af ressourcerne fra gruppeordningerne og enkeltintegrationsmidler udlægges efter samme økonomiske model. I bilag 2 er forslag til fordelingsmodel beskrevet. Det indstilles, at denne model sendes i høring.

I dag har gruppeordningerne et samlet budget på 21,2 mio. kr. Budgettet består af 19 mio. kr., der i dag ligger på konkrete skoler med gruppeordninger, og som omfatter 127,5 pladser, samt en mindre pulje på 2,2 mio. kr., der i dag ligger i områderne. Da elever i eksisterende ordninger fremover vil blive omfattet af den almindelige elevsats, betyder det, at nedlæggelse af gruppeordninger frigør ca. 16 mio. kr. Når revisitationen er afsluttet i november 2012, vil der være overblik over omfanget af elever fra gruppeordningerne, der fremadrettet har behov for specialundervisningstilbud. På det grundlag kan det helt konkrete beløb, der udlægges til skolernes ressourcecentre fra skoleåret 2013/14 fastlægges.

Udover gruppeordningerne ligger der 27 mio. kr. i enkeltintegrationsmidler i områderne, som hidtil er blevet fordelt til skolerne på baggrund af visitation. Disse midler foreslås udlagt sammen med midlerne fra de nuværende gruppeordninger. Derved udlægges der samlet set ca. 39 mio. kr. til inkluderende indsatser på skolerne.

VIDERE PROCES

Hvis udvalget godkender indstillingen, sendes forslaget om nedlæggelse af gruppeordninger og forslag til fordelingsmodel i høring hos KLF, Københavns Skoleforening, BUPL, LFS, Handicaprådet, alle almenskoler og Det fælles pædagogiske Råd, Københavns Fælles elevråd, Skole og Forældre København, Brug Folkeskolen, Danske Skoleelever. Herefter tager udvalget i efteråret endeligt stilling til forslaget. Efter høringsproces og politisk beslutning kan gruppeordningstilbuddene ophøre med virkning fra skoleåret 2013/14.

Der arbejdes videre med kvalitets- og opfølgingsarbejdet i samarbejde med områdechefer og skoleledere i løbet af efteråret 2012, så skolerne er velforberejdede, når ressourcerne fra enkeltintegration og gruppeordninger lægges ud i skoleåret 2013/14.

Else Sommer

/Nina Hemmersam

BESLUTNING

Indstillingen blev godkendt.

BILAG

- [1. Analyse af gruppeordninger](#)
- [2. Modeller for udlægning af ressourcer](#)
- [3. Procesplan for nedlæggelse af gruppeordningerne](#)

Analyse af indskolingsklasser, observationsklasser og skolegrupper

17-01-2012

Indledning

Med *Tidlig Indsats- og Inklusionspakken*, som blev vedtaget af Børne- og Ungdomsudvalget d. 7. december 2011, sættes fokus på, at alle københavnske børn skal have et godt dag- og skoletilbud. De fleste børn får sådan et tilbud i den almene københavnske folkeskole, som vi kender i dag, mens andre får det bedste tilbud i en specialskole. Herimellem er en stor mellemgruppe af børn og unge, der profiterer af et tilbud i almenområdet, men som samtidig har brug for en særlig støtte og omsorg, for at det kan lade sig gøre.

Sagsnr.
2011-135229

Dokumentnr.
2012-50568

Sagsbehandler
Christina Bundgaard

Det er besluttet, at der skal udvikles mere fleksible tilbud til børn og unge med særlige behov. De fleksible tilbud skal sikre, at børnene kan forblive i nærmiljøet og bevare en tæt relation og tilknytning til almenområdet. Gruppen af børn og unge der særligt forventes at kunne profitere af fleksible tilbud er normalt begavede børn med forskellige funktionsnedsættelser/indlæringsvanskeligheder.

Fordelene ved fleksible tilbud er bl.a. at:

- Børn med særlige behov kan forblive tæt på almenmiljøet
- Der er mulighed for at arbejde med en målrettet specialundervisningsindsats i en overskuelig pædagogisk ramme
- Børnene med særlige behov vil kunne deltage i almenskolens aktiviteter i det omfang, de vil kunne profitere heraf
- Der vil kunne udvikles et tæt gensidigt samarbejde imellem specialmiljøet og almenmiljøet

Formål med analysen

Analysen fokuserer på de 16 indskolingsklasser, skolegrupper og observationsklasser, der er i Københavns Kommune. Det er i *Tidlig Indsats- og Inklusionspakken* besluttet at omlægge grupperne.

“Målet ved at omlægge disse faste specialtilbud til fleksible tilbud er, at skabe mere målrettede tilbud lokalt hvor børnene er, og at skabe tilbud som kan laves om efter de aktuelle behov, børnene har. Samtidig er målet at opnå en bedre udnyttelse af ressourcerne.” (Tidlig Indsats- og Inklusionspakken, s. 65)

Det overordnede formål med analysen af gruppeordninger er at kvalificere beslutningen om omlægning af eksisterende tilbud. Denne kvalificering indebærer en analyse/informationsindsamling, der belyser målgrupper, ressourceallokering og særlige opmærksomhedspunkter i forhold til de fremtidige fleksible tilbud. Et helt centralt opmærksomhedspunkt for analysen har f.eks. været at få belyst om gruppeordninger er inkluderende samt at belyse forudsætningerne for inklusion. Endnu et formål har været at indsamle informationer om gode såvel som mindre gode erfaringer fra de eksisterende tilbud. Alle disse informationer skal være med til at kvalificere fremtidige

SPEC

Gyldenløves Gade 15,
4.
lokale 407
1502 København V

Direkte telefon
3366 4082

E-mail
bundga@buf.kk.dk

EAN nummer
5798009386311

www.kk.dk

beslutninger om rammer, organisering og indhold i de fleksible tilbud,
der implementeres fra skoleåret 2013-14

Kort opsummering af centrale pointer og temaer fra undersøgelsen der bør overvejes i forbindelse med udviklingen af fleksible tilbud

- Der er i alt ca. 127 normerede pladser i de tre typer af tilbud med et budget på knap 19 mio. kr.
- Undersøgelsen viser, at der er mange udfordringer i den måde, de faste gruppeordninger fungerer på i dag, samt at deres placering på almenskoler ikke i sig selv er en garant for at børnene inkluderes eller har et fællesskab med de andre børn på skolen. Det giver anledning til at overveje, hvordan fremtidige tilbud skal tilrettelægges både i forhold til tilbuddets placering og varighed.
- Målgrupperne i de tre gruppeordninger er meget forskellige ikke kun på tværs men også indenfor samme tilbudstype. Undersøgelsen viser, at mange mener, at der mangler noget mellem almen- og specialområdet og efterspørger en bredere tilbudsvifte.
- To helt centrale udfordringer, der også nævnes, er samarbejdet på tværs af skoler i forbindelse med overgange og overlevering af børn og sammenhæng mellem skole- og fritidstilbud. Det giver anledning til at overveje, om fleksible tilbud/forløb for børn med særlige behov skal organiseres endnu mere lokalt og tættere på nærmiljøet end tilfældet er i dag. Flere peger på, at ansvaret for børnene bør ligge helt ude på den enkelte distriktsskole.
- 6 ud af 10 indskolingsklasselærere og skoleledere mener, at børnegruppen er blevet tungere, og at børnene burde være i specialtilbud. PPR mener ikke, gruppen er blevet tungere, derimod kan der være tale om, at nogle enkelte elever fylder meget, og at de seneste års fokus på udredninger og diagnoser har ændret måden, hvorpå børnene omtales. Uanset hvordan udviklingen i børnegruppen er, så tydeliggør ovenstående udsagn, at der kan være en god ide at få et samlet blik på alle byens børn i en samlet visitationen.
- Undersøgelsen viser, at der pr. november 2011 var mange tomme pladser i gruppeordningerne. Mest graverende er at to skolegrupper har en belægningsprocent på 20 %, samt at dette ikke er undtagelsen (se tabel 4). Det er ikke kun i skolegrupperne, der er tomme pladser, og det er tydeligt at ressourcer kunne udnyttes bedre. Der er også stor variation i pladspris på tværs af byen for sammenlignelige tilbud. Der kunne arbejdes med en mere ensartet ressourcetildeling på tværs. Det er også værd at bemærke, at flere af tilbuddene koster det samme eller mere end mange af specialskolerne i kategori 1, 2 og 3.
- En central problematik der peges på er det manglende incitament og ejerskab ift. at inkludere børnene. Det fremgår med al tydelighed at skoleledelsen indstilling til, om inklusion af alle distriktsskolens børn er skolelederens opgave, er afgørende for en succesfuld inklusion. Det kan overvejes om nogle eller alle ressourcerne fra gruppeordningerne skal lægges ud til skolerne for at fremme incitament og ejerskab.

Metode

Semistrukturerede interviews

Der findes i alt 16 tilbud (10 indskolingsklasser, 4 skolegrupper og 2 observationsklasser) i København som er blevet belyst gennem interview. Alle centrale spørgsmål er blevet besvaret af ansatte i de enkelte tilbud, skolelederen og i nogle tilfælde PPR leder og inklusionskoordinatoren i området. Samlet set er ca. 60 personer interviewet. For at sikre en ensartethed i det indsamlede materiale er interviewene gennemført ud fra samme interviewguide (bilag 1). Interviewene har været semistrukturerede med faste temaer. Denne metode har sikret, at alle centrale emner er belyst, men den har også givet plads til forskellighed og dialog.

Analysens opbygning og indhold

Analysen af de tre typer af tilbud er nedenfor opdelt i to separate analyser ud fra overvejelser om sammenlignelighed og klarhed. Indskolingsklasserne analyseres for sig, mens skolegrupper og observationsklasser analyseres sammen. De to analyser er overordnet inddelt i to temaer. Først afdækkes mere faktuelle forhold så som målgrupper, visitation, belægningsgrad og pladspriser. Efterfølgende systematiseres det indsamlede materiale og temaerne, der belyser centrale opmærksomhedspunkter om inklusion og dens forudsætninger.

Data og empiri

Analysen tager primært udgangspunkt i den indsamlede empiri fra interviews og observationer fra besøgene i de 16 tilbud. Empirien er således ofte udtryk for interviewpersonens oplevede virkelighed og ikke nødvendigvis den hele virkelighed. I den udstrækning det er illustrativt vil udsagn fra interviewene blive gengivet i anonymiseret form. Interviewdata om målgrupper og belægningsgrad er kvalificeret med centrale data om pladspriser og normering. Hvert af analysens to temaer afsluttes med en opsummering af centrale pointer og perspektiveringer, der bør overvejes i forhold til det fremtidige arbejde med udviklingen af fleksible tilbud.

Delanalyse 1: indskolingsklasser

Målgrupper, belægningsgrad, pladspriser og visitation

Målgruppen for indskolingsklasser

Målgruppen for indskolingsklasserne er børn, der har behov for en beskyttet skolestart. Målgruppen er elever på 0.-2. klassetrin, forløbet er toårigt, der er typisk mellem 8-10 børn i en klasse (klasserne har en særlig god normering).

Beskrivelser af børnegruppen

Børnegrupperne i de eksisterende indskolingsklasser beskrives meget forskelligt af de interviewede. Det viser sig, at målgruppen ifølge en stor del af de adspurgte er væsentligt ændret fra den beskrevet ovenfor. Det gælder f.eks. for seks ud af ti indskolingsklasser, at skoleledere og lærere oplever, at målgruppen har ændret sig indenfor de seneste år. Ændringen beskrives som, at børnene i indskolingsklasserne er blevet ”tungere” og behandlingskrævende, samt at de ofte allerede er udredt, inden de starter i tilbuddene. Der tegnes også et billede af, at det ofte er en meget sammensat børnegruppe, og det opleves på nogle skoler som udfordrende. På nogle skoler mener lærere og skoleledere ikke, at børnene hører hjemme i en indskolingsklasse og italesætter situationen som udtryk for, at der mangler plads på specialskolerne, som citatet nedenfor illustrerer.

”Børnene er en blanding af børn med voldsomme autistiske symptomer, ADHD lignende udadvendt adfærd og børn med behov for omsorg. Det er primært børn der kommer fra specialbørnehaver, som ikke magter almenskolen.”

På andre skoler udtrykkes der en mere moderat holdning, men der efterlyses flere forskellige/fleksible tilbudstyper på skolerne som citatet nedenfor illustrerer.

”Der er for stort et gab mellem almen- og specialtilbud, der mangler noget mellem de to typer af tilbud. Børnene er ikke ”dårlige” nok til specialskole og ikke ”dygtige” nok til almenskole.”

Der findes også skoler, der slet ikke nævner ændringer, men som ser det som en stor fordel for alle at have det specielle og det almene så tæt på hinanden.

Efter endt interviewrunde har der været et møde med udvalgte PPR ledere for at kvalificere den ændring, som skolerne giver udtryk for der har været i børnegruppen. Det er ikke PPR ledernes indtryk, at børnene er blevet tungere, men derimod en ændring i måden vi taler om børnene på, samt at der evt. kan være tale om at nogle enkelte børn fylder mere, og at det er dem man fortæller om, når man bliver spurgt. Det er ikke kun beskrivelserne af børnene i tilbuddene, der varierer kraftigt, det gør også lærere og skolelederes vurdering af,

hvor børnene kommer hen efter 2 år i indskolingsklasse. Citaterne nedenfor illustrerer forskellene på tværs af indskolingsklasserne i lærere og skolelederes vurdering af, hvor børnene kommer hen, eller bør komme hen efter indskolingsklassen.

"De fleste kommer tilbage til almenområdet" (skoleleder).

"99 % af børnene er specialskele børn med ressourcestærke forældre, dvs. at der ikke er tale om sociale problematikker. Børnene kommer ofte videre til dagbehandling eller andet specialtilbud" (skoleleder).

De fleste skoler og lærere placerer sig holdningsmæssigt tættest på nederste citat, altså at børnene kommer i specialtilbud eller dagbehandling efterfølgende, mens færre peger på, at børnene sluses ind i almenområdet efter de to år. Det har desværre ikke været muligt at få kvalificeret udsagn med opgørelser over, hvor børnene kommer hen efter indskolingsklassen.

Belægningsgrad og pladspriser

Samtlige skoleledere/lærere blev under interviewet spurgt om, hvor mange børn der i øjeblikket (november 2011) var visiteret/indskrevet i indskolingsklassen. Opgørelsen over svarene er sammenholdt med antallet af normerede pladser, og dermed skabes der et overblik over belægningsgraden.

Tabel 1: Indskolingsklasser i Københavns Kommune

Tilbud	Målgruppe	Normeret antal pladser	Indskrevne elever*	Pladspris	Budget i alt
Strandvejsskolen	Elever med behov for beskyttet skolestart	10	8	135.496	1.354.960
Katrinedals Skole	Elever med behov for beskyttet skolestart	8	7	147.570	1.180.560
Vesterbro Ny Skole	Elever med behov for beskyttet skolestart	8	8	151.305	1.210.440
Valby Skole	Elever med behov for beskyttet skolestart	8	9	151.305	1.210.440
Gerbrandskolen	Elever med behov for beskyttet skolestart	8	4	164.959	1.319.672
Blågård Skole	Elever med behov for beskyttet skolestart	12	11	155.247	1.862.964
Tagensbo Skole	Elever med behov for beskyttet skolestart	9	4	132.917	1.196.253
Tingbjerg Skole	Elever med behov for beskyttet skolestart	8	8	147.570	1.180.560
Hyltebjerg Skole	Elever med behov for beskyttet skolestart	8	7	147.570	1.180.560
Lergravsparkens Skole	Elever med behov for beskyttet skolestart	8	5	167.224	1.337.792
Antal pladser		87	71		13.034.201

* indskrevne elever = tal oplyst ved besøg på de enkelte skoler

Det fremgår af tabel, at der er en del tomme pladser. Tre ud af otte indskolingsklasser har en belægningsgrad på 50 %, og 16 ud af 87 pladser var tomme pr. november 2011. Det fremgår også, at pladspriserne varierer mellem 132.917 kr. og 167.224 kr. med et samlet budget på ca. 13,0 mio. kr. Forskellen har ikke en faglig begrundelse men beror på historiske forskelle i ressourcetildelingen. Målgruppen er i udgangspunktet ens, og det bør ressourcetildelingen også være. Til sammenligning koster en almindelig folkeskoleplads ca. 41.000 kr. og tabel 2 viser, hvad specialskoler koster. Indskolingsklasserne er således ikke et meget billigere tilbud end flere specialskoler.

Tabel 2: elevsats på specialskoler og specialklasserækker

Kategori	Tilbudstype	Skoler	Elevsats
1	2 skoletyper: En for lettere generelle indlæringsvanskelig-heder og Grupperne	Kildevæld, Dyveke, Tingbjerg, Engskolen, Frederiksgård (inkl. A-klassen) og Grupperne	102.293
2	Specialklasserække niveau 3 - normal begavelse	Lykkebo, Nyboder, Kirkebjerg, Blågård, Lergravsparken og Kirsebærhaven.	115.249
3	Specialskoler niveau 3 - normal begavelse	Skolen ved Sundet, Frejaskolen, Tove Ditlevsen, Skolen i Charlotttegården, Peter Vedels Gade Skole, Lundehus & Sønderbro	208.740

Visitation

Det har hidtil været PPR i områderne, der har visiteret til indskolingsklasserne. I overgangsfasen frem til omlægningen er visitationen fra skoleåret 2012/13 blevet samlet i Specialområdet (på baggrund af en henvisning fra PPR). Dette sker blandt andet for at få overblik over hvor mange børn der er med særlige behov i hele byen og sikre at hele tilbudsviften er i spil. Det vil også sikre en ensartet visitation i hele byen.

Opsummerende

Afsnittet ovenfor om målgrupper, belægningsgrad, pladspriser og visitation tydeliggør, at der er behov og/eller mulighed for at tilrettelægge og organisere tilbuddene anderledes. Interviews tydeliggør, at der er meget forskellige syn på indskolingsklassens funktion, berettigelse og børnegrupperne. Det er uklart om eleverne i indskolingsklasserne er blevet tungere, det er som skrevet ovenfor ikke PPRs opfattelse. De adspurgte taler dog uden tvivl meget forskelligt om børn, der umiddelbart har ensartede vanskeligheder. Tabel 1 og 2, der viser pladspriser og belægning, vidner også om en prisforskel på tværs, og det fremgår at tilbuddene ikke er billigere end flere specialskoler.

På baggrund af undersøgelsen er der gode grunde til

- At ændre visitationen for at få et samlet overblik over børnene/målgruppen, der visiteres til indskolingsklasserne på tværs af byen
- At ensarte visitationen på tværs af byen
- At udvikle flere tilbud mellem det almene og specialområdet
- At ensarte ressourcetildeling og serviceniveau på tværs af byen
- At udnytte ressourcerne bedre (tomme pladser)

Forudsætninger for inklusion

Dette afsnit vil belyse hvilke faktorer, der viser sig at være vigtige, når der spørges ind til, om børnene i gruppeordningen er inkluderet i skolens fællesskab. Det aspekt er afgørende at få afdækket i forbindelse med udarbejdelse af rammer for nye inkluderende, fleksible tilbud. Temaerne der gennemgås nedenfor sætter fokus på pædagogik, ledelse, samarbejde samt fysiske forhold.

Pædagogisk og faglig tilgang til børnene

Samtlige skoler peger på, at det er afgørende for at børnene rykker sig fagligt og socialt, at de er trygge og har en god relation til de voksne. Ligeledes påpeges det, at der skal være struktur og forudsigelighed samt tydelige krav og forventninger. Der arbejdes med individuelle elevplaner og udviklingsplaner, hvor opfølgning er særlig vigtig.

Der er stor forskel på hvordan lærere og ledere i de enkelte tilbud opfatter børnenes behov. Mange mener at børnene er skrøbelige og skal skærmes for støj og forstyrrelser og dermed at børnene skal undervises og behandles helt anderledes end de andre børn på skolen. Lærere og ledere i andre indskolingsklasser mener ikke, at der skal være en anderledes pædagogik i gruppeordningen, men at det er afgørende at få hverdagen til at ligne en alm. skoledag så meget som muligt. De fleste gruppeordninger er dog segregerede det meste af tiden, og de er kun sammen med de andre børn i meget begrænset omfang. Det gælder både ift. faglige aktiviteter, frikvarterer, kreative fag eller særlige temadage. Der er en tendens til, at det er lettere for skolerne at inkludere de børn, der faktisk hører til skolen, fordi det er lettere at planlægge samarbejde, koordinere lærebogsmateriale mv.

Fælles værdigrundlag og ledelsesrolle

De fleste skoler fortæller, at de arbejder med inklusion, og at der arbejdes på at etablere et fælles værdigrundlag på skolen, og at de fleste lærere har været, eller skal på inklusionskursus. Det illustrerer følgende citater:

"Det er en vision for skolen at fagligheden skal højnes og at der skal stilles høje forventninger til alle – også de mindre begavede... Skolen er for alle."(skoleleder)

"Det handler om kultur og en inkluderende tilgang til børnene, som der skal skabes et netværk omkring, så man sikrer sig, at børnene understøttes og fungerer."

Kulturen skal understøtte, at det er ok at bede om hjælp, - og at der er hjælp at få.”
(skoleleder)

De fleste skoler har derimod ikke eksplicit diskuteret et fælles værdigrundlag, hvor gruppeordningen på skolen er medtænkt. Flere udtaler, at børnene i gruppeordningerne ikke skal være en del af det almene, fordi børnene er specielle. Ledelserne på de skoler, der har gruppeordninger, har generelt en positiv holdning til inklusion og til at inkludere flere børn i almenskolen, i de sammenhænge hvor børnene magter det. Men det er meget sjældent børnene i gruppeordningerne, der tænkes på og tales om, når der snakkes inklusion på skolen. Flere steder er ansvaret for de særlige tilbud lagt ud til souschefer eller klasselærere/teamlærere, og ledelsen er tryk ved den konstellation.

Ledelsens aktive stillingtagen viser sig at være afgørende for om der arbejdes aktivt med inklusion af børnegrupperne fra de særlige tilbud. I alle interviews bliver det fremtrædende, at ledelsen har en afgørende rolle i forhold til hvor vidt de enkelte gruppeordninger er inkluderet på skolerne. Lederen er en helt central og afgørende aktør, når der ses på gruppeordningens deltagelse i almensammenhænge og det samlede lærerteams kendskab til gruppeordningens børn. Det viser sig blandt andet i ledelsernes holdninger til, om lærerne i gruppeordningen forventes at samarbejde med de andre lærere og omvendt. Meget peger på, at skolerne, hvor ledelsen arbejder med inklusion og sammenhænge mellem special- og almenområdet, også er de skoler, hvor børnene fra indskolingsklasserne er mest inkluderet i hele skolens fællesskab.

Der kan tegnes to lidt karikerede billeder på, hvordan ledelsen forstår sit ansvar. 1) Ledelsen ser det som deres rolle at understøtte speciallæreres intention om at beskytte børnene. Ledelserne har generelt en stor tillid til personalets ekspertise i gruppeordningerne. Nogle steder kommer det til udtryk ved, at speciallærerne 'passer sig selv' og ikke får sparring fra ledelsen, netop fordi ledelsen anser personalet som eksperterne på de specielle børn. 2) Ledelsen ser det som sin fornemste opgave at have fokus på det specielle, og ser det som en stor gevinst for alle børnene at arbejde inkluderende. Der findes en kun et værdi- og regelsæt og skolen er for alle.

De fleste skoler udtrykker et ønske om et tættere samarbejde mellem det almene og det specielle, og det var åbenbart at interviewrunden gav anledning til refleksion over praksis på flere skoler.

Sammenhængen mellem det almene og det specielle på skolerne

Børnefællesskaber

Der er stor forskel på om børnene bliver set som en del af hele skolen og dermed bliver tænkt ind i almenmiljøet. Det er tilsyneladende ikke børnegruppens vanskeligheder, der er afgørende for, om de indgår i

det større fællesskab. I flere tilfælde er det børn med samme type vanskeligheder der tales om, men med meget forskelligt pædagogisk holdning til, om børnene er i stand til at indgå i almenmiljøet og kan profitere af det.

Citaterne i tabellen nedenfor er lærere og skolelederes årsager og argumenter for, hvordan og hvorfor man vælger at arbejde med sammenhængen til det almene/eller skærme børnene.

← Inklusion		Eksklusion →
Fokus på sammenhæng til det almene	Forsigtighed ift. sammenhæng til det almene	Der arbejdes ikke på sammenhæng til det almene
<i>"Børnene er sammen med resten af indskolingen i frikvarterer – det vokser de af. De er med i temauger hvor de kan spejle sig i andre børn"</i>	<i>"Specielt når tiden nærmer sig for udslusning deltager de sammen med andre børn"</i>	<i>"Børnene er ikke med til morgensang eller andre aktiviteter, hvor hele skolen summer – de magter det ikke"</i>
<i>"Børnene er i praktikforløb i deres distriktsskole/hjemklasse"</i>	<i>"Børnene er skrøbelige, men de er nogle gange med i timer i almindelige klasser"</i>	<i>"Klassen er en lille lukket del og lærerne har været med til at afskærme sig selv"</i>

Det fremgår at der er meget stor forskel på pædagogikken og opfattelser af hvad børnene "har godt af". På mange skoler er børnene i gruppetilbuddene sjældent i kontakt med de andre børn. På enkelte skoler arbejdes der dog med at indsluse, de børn der kan profitere af det i enkelte fag eller temauger og på flere skoler er gruppen ude i frikvarteret med de andre børn men oftest med egne lærere.

Samarbejde mellem lærere

Internt på skolerne kniber det også med et formaliseret samarbejde med skolens ressourcepersoner. Skolens ressourcepersoner ser det ikke som deres naturlige opgave, at hjælpe/vejlede lærerne i "special" afdelingen. I afdækningen af tilbuddene kan det konstateres, at der arbejdes med inklusion på mange skoler, men at det samlede lærerteam oftest ikke har drøftet gruppeordningens børn og pædagogikken i denne. Det kan nemt få den konsekvens, at almenlærerne ikke føler ansvar for at inkludere børnene i fællesskabet og dermed i hele skolens faglige og sociale miljø.

Det viste sig at lærerne i gruppeordningerne ofte havde timer i almenklasserne og flere påpegede, at det var i den forbindelse, at de indgik i teamsamarbejdet. Tendensen er klart, at lærere i gruppeordninger primært samarbejder med andre lærere fra indskolingen omkring almenbørnene. Gruppeordninger står de alene med.

Samarbejdet med aktører udenfor skolerne

Det er meget forskelligt hvor tæt et samarbejde der er mellem tilbuddene og andre aktører. Generelt har alle et tæt og godt samarbejde med forældre, samt PPR der visiterer til tilbuddene.

Modsat ytres der generelt stor frustration over samarbejdet på tværs af skoler i forbindelse med overgange og overleveringer af børn i indskolingsklasserne. Det opfattes som et tungt stykke arbejde, fordi den modtagende skole ikke har ejerskab eller kendskab til barnet og ofte er modtagende skole skeptiske over at modtage et barn med særlige behov. For samtlige skoler gælder at der altid afholdes udslusningsmøder mellem afgivende og modtagende skole sammen med forældre og psykolog. Skoleskift er ofte svært for børnene, og det kræver, at der tages godt hånd om både børn og forældre i forbindelse med udslusninger. Der peges over hele linjen på store udfordringer i samarbejdet, når børn skal tilbagesluses.

En anden central udfordring der peges på er samarbejdet eller sammenhængen til barnets fritidstilbud i den nuværende organisering. Ofte går børnene på fritidshjem tæt på hjemmet, hvilket er godt ift. at være tæt på nærmiljø, men det kan være mindre godt ift. at koordinere indsatsen og arbejdet med barnet, at der ikke er et naturligt samarbejde mellem skole og fritidstilbud.

Fysisk indretning og placering

I gruppeordningerne er der i dag meget forskellige fysiske forhold. Flere skoler har nyrenoverede lokaler med to grupperum og egen garderobe. De to rum har typisk forskellige funktioner, fx et med smartboards og individuelle afskærmede borde samt fællesbord, og et med sofagrube og bærbare eller lign. Alle anser det som en fordel ift. fleksibiliteten i undervisningen at have to grupperum i forlængelse af hinanden, så der både er plads til fordybelse og leg/ pusterum. Andre indskolingsklasser har med vilje ikke har indrettet afskærmede miljøer. De ønsker ikke at gøre børnene anderledes end de andre børn og derfor skelnes ikke fysisk mellem det almene og det specielle. De anvender i stedet for en tydelig struktur og pædagogik i deres tilgang til børnene.

I alle gruppeordninger er den fysiske beliggenhed af gruppetilbuddene en vigtig faktor, når der skal arbejdes med sammenhæng mellem det specielle og det almene. De indskolingsklasser der er fysisk beliggende sammen med resten af indskolingen, har tydeligvis bedre betingelser for at deltage i aktiviteter med resten af indskolingen. Omvendt er der fare for at blive ”glemt” og isoleret, hvor lokalerne ligger afsides fra jævnaldrende børn.

Opsummerende

De mange udfordringer der er beskrevet ovenfor omkring pædagogik, ledelse, samarbejde og fysiske forhold peger på, at der er rig mulighed for at udvikle mere inkluderende tilbud til byens børn. Det lader ikke til at flertallet af børnene i indskolingsklasserne får nogen gavn af at de er tæt på almenområdet.

Der kan med fordel arbejdes med

- Udvikling af tilbudsviften så der er flere tilbud mellem det almene og det specielle.
- Omlægning af tilbud til mere lokale løsninger således at børn forbliver tæt på nærmiljø både ift. skole- og fritidstilbud,
- Omlægninger bør medføre minimering af børns skoleskift og de beskrevne udfordringer forbundet med overlevering/overgange
- Incitament og ejerskab på skolerne skal styrkes f.eks. økonomisk ved at lægge flere ressourcer ud på den enkelte skole således at skoleleder har ansvaret for alle børn i distriktet
- Kompetenceudvikling/inklusionsredskaber til lærere
- Fokus på ledelsens centrale rolle ift. organiseringen af samarbejdet på skolerne og en inkluderende tilgang
- Metoder til kvalitetssikring/opfølgning på fleksible tilbud evt. minimums- og dokumentationskrav til skoleledelsen ift. inklusion.
- En mere inkluderende tilgang til fysiske rammer.

Delanalyse 2: observationsklasser og skolegrupper

Målgruppen, belægningsgrad, pladspriser og visitation

Målgruppen i observationsklasser¹

Børn med omfattende vanskeligheder har mulighed for at komme i en observationsklasse. Barnet modtager hele sin undervisning i klassen, men kan efter aftale modtage undervisning i enkelte fag i en almenklasse. Målgruppen er elever på 6.-8. Klassetrin. Det er typisk børn med socioemotionelle vanskeligheder, der ikke får den fornødne opbakning hjemmefra. Observationsklasserne er et tidsmæssigt afgrænset tilbud til barnet, mens barnets behov for støtte afklares. Det er PPR i områderne, der visiterer til observationsklasserne på baggrund af henvisning fra skolerne.

Målgruppen i skolegrupper

Børn med betydelige vanskeligheder i forhold til deres aktuelle skoleplacering har mulighed for at komme i en skolegruppe. Det kan være børn der ikke har været i skole i lang tid og som har forskellige socioemotionelle vanskeligheder og nederlag fra tidligere skoleforløb. Børnene undervises 3-4 timer om dagen i små grupper. Målgruppen er elever på 0.-9. Klassetrin. Skolegrupper er et tidsmæssigt afgrænset tilbud, mens barnets behov for støtte afklares. Typisk er der tale om en afklaring i forhold til foranstaltninger i Socialforvaltningens regi som eksempelvis et dag- eller døgnbehandlingstilbud. Det er PPR i områderne der visiterer til tilbuddene på baggrund af henvendelser fra skolerne. Dog er målgruppen i én af skolegrupperne i dag ændret til børn med generelle indlæringsvanskeligheder.

Beskrivelser af elevgruppen

Fælles for børnegruppen i observationsklasser og skolegrupper er, at de er i en varig eller midlertidig udsat position, og at de typisk har flere forliste skoleforløb bag sig. Børnene i observationsklasserne og skolegrupperne beskrives ikke som "tungere" end tidligere, der fortælles og fokuseres mere på den store variation fra barn til barn, og at tilbuddene derfor arbejder med udgangspunkt i den enkeltes behov. Interviewene har afdækket at det er meget forskelligt, hvilke børn der går i de enkelte tilbud, og citatet nedenfor illustrerer, at det altid har været sådan.

"Grundlæggende er der stadig "behovsbørn" som ikke får det de har behov for derhjemme og de har typisk sociale problemer... Det er den sociale baggrund der er den afgørende faktor!" (lærer)

Målgruppen beskrives af flere som børn, der har behov for en indsats både i skole/uddannelse og familie/sociale udfordringer. Således fortæller en lærer f.eks. lidt ironisk, at de børn det lykkes rigtig godt

---

¹ Der er reelt kun en observationsklasse i København

med ift. at skaffe fritidsjob, fritidsaktiviteter eller lignende dermed er ”for gode” til dagbehandling for ”de klarer sig jo flot”. Det er samme problematik som der skitseres ift. almen og special på skoleområdet, at der er behov for flere fleksible og inkluderende tilbud mellem et almindeligt skoletilbud og tilbud om dagbehandling.

Belægningsgrad og pladspriser

Samtlige skoleledere/lærere blev under interviewet spurgt om hvor mange børn der i øjeblikket (november 2011) var visiteret/indskrevet i skolegrupperne og observationsklassen. Opgørelsen over svarene er sammenholdt med antallet af normerede pladser og viser, hvor mange pladser der på dette tidspunkt var tomme.

Af tabel 3 fremgår det, at der findes i alt 15 pladser i observationsklasser med et samlet budget på ca. 2,4 mio. kr. Pladspriserne varierer mellem 124.209 kr. og 208.181 kr.

Tabel 3: Observationsklasser i Københavns Kommune

Tilbud	Målgruppe	Normeret antal pladser	Indskrevne elever*	Pladspris	Budget i alt
Sundbyøster Skole	Elever med behov for afklaring af støttebehov	9	9	124.209	1.117.881
Tagensbo Skole	Elever med behov for afklaring af støttebehov	6	6	208.181	1.249.086
I alt		15	15		2.366.967

* indskrevne elever = tal oplyst ved besøg på de enkelte skoler

Som det fremgår af tabel 3, er gruppeordningen på Tagensbo skole ligeså dyr som en kategori 3 specialskole (se tabel 2). Det skal i den forbindelse understreges, at det ikke er en observationsklasse, men et inklusionsprojekt i Bispebjerg for børn, der ellers skulle have været på specialskole/Frederiksgård.

Af tabel 4 fremgår det, at der findes i alt 25,5 pladser i skolegrupper med et samlet budget på ca. 3,4 mio. kr. Pladspriserne varierer mellem 116.851 kr. og 147.570 kr.

Tabel 4: Skolegrupper i Københavns Kommune

Tilbud	Målgruppe	Normeret antal pladser	Indskrevne elever*	Pladspris	Budget i alt
Guldberg Skole	Elever med behov for afklaring af støttebehov	7,5	7,5	116.851	876.383
Sortedamskolen	Elever med behov for afklaring af støttebehov	5	5	135.105	675.525
Katrinédals Skole	Elever med behov for afklaring af støttebehov	8	8	147.570	1.180.560

Vigerslev Allés Skole	Elever med behov for afklaring af støttebehov	5	5	137.162	685.810
I alt		25,5	25,5		3.418.278

* indskrevne elever = tal oplyst ved besøg på de enkelte skoler

Som med indskolingsklasserne er der ingen faglig forklaring på den varierende pladspris, men tale om historiske forskelle i ressourcetildelingen. Det fremgår også af tabellen at to ud af fire skolegrupper har en belægningsgrad på 20 %, og tilbuddene har længe haft lav belægningsgrad. En skoleleder forklarer, at det primært skyldes tilbuddets meget midlertidige karakter, og at PPR derfor hellere vil vente med at placere barnet, til PPR har en mere varig løsning.

Visitation

Det er PPR i områderne der visiterer til observationsklasserne og skolegrupperne. Det kom til udtryk, at den løbende elevudskiftning i tilbuddene samt den afgrænsende tidsperiode betyder, at børnene ofte oplever, at de er i en venteposition. Derfor engagerer de unge sig ikke for alvor i hinanden og får ikke et socialt og fagligt udbytte af tilbuddet. Venteposition betyder også at der ikke i særlig stor udstrækning arbejdes på sammenhænge med det almene, og børnene skal et andet sted hen inden længe. Ligeledes er der en del tomme pladser til trods for, at de professionelle mener, at der er flere børn i udsatte positioner, der ville kunne profitere af tilbuddene. For skolegrupperne og observationsklasserne er det blandet, om eleverne kommer tilbage til almenområdet eller videre til dagbehandling, ungdomsuddannelse eller andet. Der findes ikke en opgørelse over hvor børnene kommer hen efter ophold i skolegruppe eller obsklasse.

Opsummerende

Afsnittet ovenfor om målgrupper, belægningsgrad, pladspriser og visitation tydeliggør, at der er behov og/eller mulighed for

- At udvikle tilbudsviften så der er flere tilbud mellem det almene og det specielle
- At ensarte ressourcetildelingen for sammenlignelige tilbud
- At ressourcerne kan udnyttes bedre
- At udvikle mere inkluderende og forebyggende tilbud med fokus på fastholdelse frem for tilbud som venteposition til noget segregeret
- At der med fordel kan etableres et tættere samarbejde på tværs af forvaltninger i København for at sikre helhedsorienteret tilbud.

Forudsætninger for inklusion

Det pædagogiske faglige arbejde

Generelt forsøger lærerne i tilbuddene at styrke den enkelte fagligt og socialt. I observationsklassen arbejdes der med medborgerskab og den enkeltes ansvar. Generelt kan det være svært at arbejde med faglig udvikling, fordi børnene kun er kort tid i tilbuddene og selv er bevidste om dette. Ligeledes går der tid med at udvikle tillid i relationerne, og først derefter kan der reelt arbejdes med fagligheden.

Fælles værdigrundlag og ledelsesrolle

Der er tydeligvis en sammenhæng mellem ledelsens holdning til børnene i gruppeordningen og det arbejde, der udøves for at inkludere børnene fra gruppeordningen i sammenhænge med andre børn. Ledelserne på skoler med observationsklasser og skolegrupper forholder sig meget forskelligt til hvordan og om børnene skal indgå i fællesskabet med resten af skolen. I flere skolegrupper er børnene helt segregeret fra andre/jævndrende børn, argumentet er at det er uforsvarligt og at ledelsen ikke vil kunne tage ansvaret for hvordan det ville gå hvis f.eks. udadreagerende børn i skolegrupper var sammen med jævndrende i frikvartererne.

På andre skoler forsøger man at arbejde meget med at børnene deltager i undervisning i almenklasser, under den forudsætning at de ikke laver ballade. Erfaringen er if. skoleleder og lærer, at eftersom børnene rigtig gerne vil lære noget og være en del af det almindelige, så opfører de sig hovedsageligt pænt. Der kan naturligvis være tale om meget forskellige børn på forskellige skoler, men ledelse er altafgørende for, om børnene fra gruppeordningerne bliver inkluderet på skolen. Det understreges dog af flere skoleledere, at inklusion ikke er det primære mål for denne gruppe af elever eller formålet med disse typer af tilbud, da det typisk er elever, der skal videre til et andet tilbud f.eks. dagbehandling.

Sammenhængen mellem det almene og det specielle på skolerne

På de skoler, hvor der ikke er et tæt og formaliseret samarbejde mellem gruppeordningerne og resten af skolen, er det generelt fordi, man mener, at børnene er for udadreagerende og for dårlige fagligt til at kunne indgå i en klassesammenhæng. Ligeledes er der tvivl om, det er hensigtsmæssigt at skabe sammenhænge, hvis det er for en meget kort periode. Ofte er børnene ikke i kontakt med de andre børn på skolen. På enkelte skoler arbejdes der dog med at indsluse de børn, der kan profitere af det i enkelte fag, og gruppen holder frikvarteret med de andre børn. Der fortælles også at det primært er lærerne i gruppeordningerne der skal være initiativtager til at få børnene ind i nogle almensammenhænge. F.eks. er det oftest læreren i gruppeordningens egne timer i almenklasserne, som børnene fra gruppeordningen deltager i.

Samarbejdet med andre aktører

De typiske samarbejdspartnere for observationsklassens lærere er formaliseret og omfattende. Ud over at de indgår i skolens teamsamarbejde, har de et tæt samarbejde med andre aktører som fx SSP og gadeplansmedarbejdere. I observationsklassen har lærerne på skift telefonvagt, for at de unge har én de kan kontakte, hvis de er i problemer udenfor skoletiden. Skolegruppernes samarbejdspartnere er mere bred og tilrettes børnenes alder. Der udtrykkes stor tilfredshed med samarbejdet med pædagoger, som kan supplere lærernes tilgang til børn og unge. Det påpeges, at pædagogerne også kan medvirke til at sikre gode overgange fra skole til institution for disse børn.

Fysisk indretning

De fleste skolegrupper og observationsklasser er placeret væk fra almenmiljøet. Det begrundes med, at man ikke kan være sikker på hvem der kommer ind i gruppen, og hvor vidt de er "til fare" for de andre børn på skolen. Der gives et eksempel fra en skolegruppe, hvor en dreng engang havde trukket en kniv i skolegården. Den historie betød at gruppen måtte flytte til andre fysiske lokaliteter, hvor de stadigvæk er.

Opsummerende

De mange udfordringer der er beskrevet ovenfor omkring pædagogik, ledelse, samarbejde og fysiske forhold peger på, at der er rig mulighed for at udvikle mere inkluderende tilbud til byens børn eller hurtigere få børnene i de rette tilbud så de ikke er på tålt ophold eller i hvert fald meget midlertidigt ophold i gruppeordninger. Det tyder også på at der er behov for at sætte ind tidligere med noget andet end f.eks. et meget tidsafgrænset tilbud i udskolingen. Det lader ikke til, at flertallet af børnene i skolegrupper og observationsklasser får et optimalt udbytte af de meget korte ophold i grupperne. Den meget afgrænsende periode gør, at skolerne ofte ikke kan gøre meget for at inkludere eleverne på skolerne eller reelt kan få opbygget gode relationer og dermed arbejde med elevernes faglige niveau, og at tilbuddet derfor bliver en venteposition til noget andet.

Der kan med fordel arbejdes med

- Udvikling af tilbudsviften så der er flere tilbud mellem det almene og det specielle.
- Omlægning af tilbud til mere lokale løsninger således at børn forbliver tæt på nærmiljø både ift. skole- og fritidstilbud
- Omlægninger der minimerer børns skoleskift og de beskrevne udfordringer forbundet med overlevering/overgange
- Incitament og ejerskab f.eks. økonomisk ved at lægge flere ressourcer ud på den enkelte skole således at skoleleder har ansvaret for alle børn i distriktet
- Kompetenceudvikling/inklusionsredskaber til lærere
- Fokuserer på ledelsens centrale rolle ift. organiseringen af samarbejdet på skolerne og inkluderende tilgang

- Metoder til kvalitetssikring/opfølgning på fleksible tilbud evt. minimums- og dokumentationskrav til skoleledelsen ift. inklusion.
- En mere inkluderende tilgang til de fysiske rammer.

Bilag om økonomisk fordelingsmodel (Model for udlægning af ressourcer)

Nedenstående tabel viser konsekvenserne for de enkelte almenskoler ved udlægning af midlerne til de nuværende gruppeordninger samt udlægning af enkeltintegrationsmidlerne.

Beregningerne baserer sig på, at knap 39,1 mio. kr. (2012 P/L) lægges ud til skolerne. 12 mio. kr. kommer fra de eksisterende gruppeordninger (inkl. de midler, der ligger i områderne), mens 27,1 mio. kr. kommer fra de nuværende enkeltintegrationsmidler, der hidtil har ligget som puljemidler i områderne. De 39 mio. kr. demografireguleres. Derfor vil eventuelle ændringer i elevtal ikke udvande de midler, som der er til rådighed.

I og med, at midlerne lægges direkte ud til skolerne, er det hensigten, at de i højere grad kan medvirke til at understøtte og øge inklusionsindsatsen på den enkelte almenskole.

Udover ovenstående midler modtager skolerne allerede i dag ca. 88 mio. kr. (svarende til godt 2.800 kr. pr. elev i 0.-9. klasse) til skolernes specialcentre. Hensigten er, at ovenstående midler skal slås sammen med disse midler, og fremover udmeldes som en samlet ressource til skolernes ressourcecentre til inkluderende tiltag og indsatser for elever med særlige behov. De 88 mio. kr. fordeles på baggrund af skolernes elevtal. (Da de 88 mio. kr. imidlertid allerede ligger ude på skolerne, er de ikke medtaget i beregningerne her).

Gennemgang af model for udlægning

I den foreslåede model tildeles hver skole midler på baggrund af sociale kriterier og elevtal. Konkret tildeles halvdelen af midlerne på baggrund af elevtal, mens den anden halvdel tildeles på baggrund af skolernes sociale kriterier.

For en gennemsnitlig skole betyder det, at den vil modtage knap 0,7 mio. kr. i alt, svarende til ca. 1.278 kr. pr. elev.

Da beløbet både er elevtalsafhængigt og afhænger af skolens sociale forhold, vil det konkrete beløb i sagens natur variere mellem de enkelte skoler. Hvis der ses bort fra skoler, der pt. er under opbygning samt heldagsskolerne, ligger spændet mellem ca. 357.000 kr. for den skole der modtager mindst, og godt 1,2 mio. kr. for den skole, der modtager mest. Opgjort pr. elev varierer beløbet mellem 745 kr. og 2.357 kr. pr. elev.

Udover ovenstående skal nævnes, at der allerede i dag fordeles midler mellem skolerne, der tager højde for sociale og sproglige forhold. Således fordeles der pt. ca. 94 mio. kr. blandt almenskolerne efter sociale kriterier, mens der fordeles omkring 97 mio. kr. efter såkaldte etniske kriterier.

22-06-2012

Sagsnr.
2012-58192

Dokumentnr.
2012-305348

Sagsbehandler
Martin Baunsgaard
Schreiber/Majbrit Møller

Konsulenter

Gyldenløvesgade 15. 4
Sal
1502 København V

Telefon
3366 4083

Direkte telefon
26301360

Mobil
2630 1300

E-mail
majmoe@buf.kk.dk

EAN nummer
5798009682055

www.kk.dk

Tabel 1. Overblik over konsekvenser ved udlægning af midler baseret på elevtal 2011/2012

Skole	Elevtal	Midler i alt, kr.	Pr. elev
31153 Skolen i Sydhavnen*	38	26.453	696
31172 Ørestadsskolen*	174	121.563	699
31183 Skolen Ved Sundet	742	552.657	745
31124 Katrinedals Skole	777	600.663	773
31014 Sølvgades Skole	440	357.733	813
31304 Sankt Annæ Gymnasium	581	475.496	818
31011 Den Classenske Legatskole	465	388.120	835
31015 Nyboder Skole	457	381.966	836
31044 Randersgades Skole	506	430.553	851
31046 Langelinieskolen	565	485.392	859
31048 Heibergskolen	577	496.213	860
31016 Øster Farimagsgades Skole	573	502.892	878
31123 Kirkebjerg Skole	767	698.532	911
31139 Gasværksvejens skole*	368	340.834	926
31171 Skolen på Islands Brygge	794	753.624	949
31121 Hyltebjerg Skole	764	734.887	962
31181 Gerbrandskolen	614	592.388	965
31049 Sortedamskolen	748	728.060	973
31143 Hanssted Skole	496	504.981	1.018
31017 Christianshavns Skole	696	722.219	1.038
31176 Højdevangens Skole	602	627.893	1.043
31195 Utterslev Skole	562	611.469	1.088
31192 Brønshøj Skole	656	714.086	1.089
31084 Holbergskolen	657	718.921	1.094
31131 Tove Ditlevsens Skole	739	811.646	1.098
31051 Strandvejsskolen	569	626.813	1.102
31045 Vibenshus Skole	523	585.161	1.119
31138 Vesterbro ny Skole	424	487.758	1.150
31122 Vanløse Skole	372	446.748	1.201
31147 Vigerslev Allés Skole	452	543.599	1.203
31132 Oehlenschlägersgades Skole	515	637.486	1.238
31033 Guldberg Skole	700	901.809	1.288
31193 Rødkilde Skole	714	925.337	1.296
31114 Husum Skole	607	800.432	1.319
31054 Kildevældsskolen	544	721.486	1.326
31165 Lergravsparkens Skole	646	891.303	1.380
31068 Nørrebro Park Skole	556	795.847	1.431
31141 Valby Skole	577	827.699	1.434
31182 Sundbyøster Skole	390	567.735	1.456
31145 Kirsebærhavens Skole	542	806.912	1.489
31151 Bavnehøj Skole	309	473.238	1.532

31085 Lundehusskolen	615	942.906	1.533
31191 Bellahøj Skole	727	1.140.133	1.568
31115 Korsager Skole	736	1.186.697	1.612
31177 Amager Fælled Skole	468	776.296	1.659
31144 Lykkebo Skole	306	510.820	1.669
31142 Ålholm Skole	364	611.090	1.679
31174 Peder Lykke Skolen	718	1.243.990	1.733
31096 Grøndalsvængets Skole	446	791.299	1.774
31175 Dyvekeskolen	322	587.468	1.824
31152 Ellebjerg Skole	379	714.381	1.885
31164 Sønderbro Skole	499	963.962	1.932
31067 Blågård Skole	443	935.414	2.112
31076 Rådmandsgades Skole	522	1.141.560	2.187
31097 Tagensbo Skole	406	957.050	2.357
31112 Tingbjerg Skole(heldagsskole)	419	1.006.322	2.402
31071 Klostervængets Skole (heldagsskole)	204	550.040	2.696
Minimum	38	26.453	696
Maksimum	794	1.243.990	2.696
Hovedtotal	30.561	39.059.053	1.278

*Gasværksvejens skole, Skolen i Sydhavnen samt Ørestadsskolen er alle under opbygning og har pt. kun elever i indskolingen. Beregningen baserer sig på elevtallet pr. 5. september 2011.

3. PROCESPLAN FOR NEDLÆGGELSE AF GRUPPEORDNINGERNE

bilag 3. Procesplan for nedlæggelse af gruppeordningerne

21-06-2012

TID	AKTIVITET	BESLUTNING/AKTØRER
15. aug. 2012	BUU behandling	Forslag om nedlæggelse af gruppeordninger og fordelingsmodel sendes i høring
16. aug. - 27. sept. 2012	Høringsproces	Skoler og faglige organisationer m.fl.
Sept. - okt. 2012	Indledende møder mellem centrale visitationsteam, skolerne og områderne	Sideløbende med høringsproces og 2. behandling i BUU påbegyndes proces omkring information og planlægning vedr. den forestående proces for børn i gruppeordningerne
31. okt. 2012	BUU behandling	Endelig vedtagelse af nedlæggelse på baggrund af indkomne høringssvar. Gruppeordninger opsiges fra skoleår 2013-14.
Nov. 2012	Forældre-samarbejde	Efter endelig vedtagelse af nedlægningen opstartes samarbejde med forældrene, hvor Specialområdet sikrer processen. Proces færdig inden 15. dec.
Nov. 2012	Børnenes behov afdækket og skoletilbud afklaret	Børn i gruppeordningernes behov er i samarbejde med områder og forældre afklaret. Der vil blive sørget for en god overgang og overlevering ift. skoleskift Fremtidig fordelingen af ressourcerne fra gruppeordninger til hhv. specialramme og almenskoler fastsættes
15. dec. 2012	Frist for indstillinger til specialskoler	Børn i gruppeordninger med behov for specialskole plads vil være afklaret
Dec. 2012	Vejledende budget meldes ud	Almenskoler
Marts 2013	Lærerfor-flyttelsesrunde	Den årlige proces vedr. lærerforflytninger påbegyndes. Lukningen af gruppeordninger kan medføre at lærerressourcer skal tilpasses.
Skoleårets start 2013-14	Skoleplacering og økonomi er klar	Midler er fordelt mellem almenskoler og specialrammen Alle børn er i det rigtige skoletilbud.

Sagsnr.
2012-58192

Dokumentnr.
2012-485649

Sagsbehandler
Christina Bundgaard

SPEC

Gyldenløves Gade 15,
4.
lokale 407
1502 København V

Direkte telefon
3366 4082

E-mail
bundga@buf.kk.dk

EAN nummer
5798009682055

www.kk.dk